

वैश्यस्यापि हि यो धर्मस्तन्ते वक्ष्यामि शाश्वतं । दानमध्ययनं यज्ञः शैचेन धनसञ्चयः ।
 पितृवत् पालयेद्देश्यो युक्तः सर्वान् पशूनिह । विकर्म तद्भवेदन्यत् कर्म यत् स समाचरेत् ।
 रक्षया स हि तेषां वै महत् सुखमवाप्नुयात् । प्रजापतिर्हि वैश्याय सृष्ट्वा परिददौ पशून् । २२९
 ब्राह्मणाय च राज्ञे च सर्वाः परिददे प्रजाः । तस्य वृत्तिं प्रवक्ष्यामि यच्च तस्योपजीवनं ।
 षष्णामेकां पिवेद्धेनुं शताच्च मिथुनं हरेत् । लब्धाच्च सप्तमं भागं तथाऽष्टङ्गे कलाऽखुरे ।
 शस्यानि सर्व्वीजानामेषा सांवत्सरी भृतिः । न च वैश्यस्य कामः स्यान्न रक्षेयं पशूनिति ।
 वैश्ये चेच्छति नान्येन रक्षितव्याः कथञ्चन । शूद्रस्यापि हि यो धर्मस्तन्ते वक्ष्यामि भारत ।
 प्रजापतिर्हि वर्णानां दासं शूद्रमकल्पयत् । तस्माच्छूद्रस्य वर्णानां परिचर्या विधीयते । २३०
 तेषां शूद्रश्रूषणैव महत् सुखमवाप्नुयात् । शूद्र एतान् परिचरेत्तीन् वर्णाननुपूर्व्वशः ।
 सञ्चयांश्च न कुर्वीत जातु शूद्रः कथञ्चन । पापीयान् हि धनं लब्धा वशे कुर्याद्गरीयसः ।
 राज्ञा वा समनुज्ञातः कामं कुर्वीत धार्मिकः । तस्य वृत्तिं प्रवक्ष्यामि यच्च तस्योपजीवनं ।
 अवश्यभरणीयो हि वर्णानां शूद्र उच्यते । क्वचं वेष्टनमौशीरमुपानद्भजनानि च ।
 यातयामानि देयानि शूद्राय परिचारिणे । अधार्याणि विशीर्णानि वसनानि द्विजातिभिः । २३१
 शूद्रायैव प्रदेयानि तस्य धर्मधनं हि तत् । यच्च कश्चिद्विजातीनां शूद्रः शूद्रश्रूषुराव्रजेत् ।
 कल्याणं तस्य तु तेनाज्जर्हति धर्मविदो जनाः । देयः पिण्डोऽनपत्याय भर्त्तव्यो वृद्धदुर्बलौ ।
 शूद्रेण तु न हातव्या भर्त्ता कस्याच्चिदापदि । अतिरेकेण भर्त्तव्यो भर्त्ता द्रव्यपरिचये ।
 न हि स्वमस्ति शूद्रस्य भर्त्तृहार्थधनो हि सः । उक्तस्त्वयाणां वर्णानां यज्ञस्तस्य च भारत ।
 स्वाहाकारवषट्कारौ मन्त्रः शूद्रे न विद्यते । तस्माच्छूद्रः पाकयज्ञैर्यजेताव्रतवान् स्वयं । २३२
 पूर्णपात्रमयीमाहुः पाकयज्ञस्य दक्षिणा । शूद्रः पैजवनो नाम सहस्राणां शतं ददौ ।
 ऐन्द्राग्न्येन विधानेन दक्षिणामिति नः श्रुतं । यतो हि सर्व्ववर्णानां यज्ञस्तस्यैव भारत ।
 अग्ने सर्व्वेषु यज्ञेषु शूद्रायज्ञो विधीयते । दैवतं हि महच्छूद्रापवित्रं यजताञ्च यत् ।
 दैवतं हि परं विप्राः स्वेन स्वेन परस्परं । अयजन्निह सचैस्ते तैस्तेः कामैः समाहितैः । २३३
 संसृष्टा ब्राह्मणैरेव त्रिषु वर्णेषु सृष्टयः । देवानामपि ये देवा यद्भूयस्ते परं हितं ।
 तस्मादग्नेः सर्व्वयज्ञाः संसृज्यन्ते न कान्यथा । ऋग्यजुःसामवितृज्यो नित्यं स्याद्देववद्विजः ।
 अनृग्यजुरसामा च प्राजापत्य उपद्रवः । यज्ञो मनोषया तात सर्व्ववर्णेषु भारत ।
 नास्य यज्ञकृतो देवा र्हन्ते नेतरे जनाः । ततः सर्व्वेषु वर्णेषु शूद्रायज्ञो विधीयते ।
 स्वं दैवतं ब्राह्मणस्वेन नित्यं परान् वर्णान्नायजनैवमासीत् । अधरो वितानः संसृष्टो वैश्या ब्राह्मणस्त्रिषु वर्णेषु
 यज्ञसृष्टः ।
 तस्मादग्नेः ऋग्यजुःसामवितृज्यो नित्यं स्याद्देववद्विजः ।
 सृष्टः ।